

РЕШЕНИЕ

№ 284

гр. София, 16.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. II-V СЪСТАВ, в публично заседание на тринадесети декември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Анелия Маркова

Членове: Пепа Маринова-Тонева
Цветина Костадинова

при участието на секретаря Ива Ат. И.а
като разгледа докладваното от Анелия Маркова Въззивно гражданско дело
№ 20231100505843 по описа за 2023 година

и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.258-273 ГПК.

С решение № II-55-20076833 от 30.01.2023 г., постановено по гр.д. № 11157 по описа за 2010 г. Софийски районен съд, Второ гражданско отделение, 55-ти състав,

НАМАЛЯВА, по предявения от М. С. Д. срещу О. И. П., по иска с правно основание чл. 30 вр. с чл.55 ЗН, извършеното от С.К.Д., починал на 21.05.2008 г., и обективизирано в саморъчно завещание от 19.02.2007 г., обявено на 16.07.2008 г. с протокол на нотариус М.И., завещание на ½ идеални части на ап. № 57, находящ се в гр.София, ж.к.“*****”, ***** с площ 65,58 кв.м., заедно с припадащото му се избено помещение № 21, заедно с 3,946 % идеални части от общите части на сградата и правото на строеж, като **ВЪЗСТАНОВЯВА** запазената част на М. С. Д. от наследството на С.К.Д., с 21496/52334 идеални части от описания недвижим имот.

В тежест на ответника са възложени разноските по делото.

Подадена е въззивна жалба от О. И. П., ответник пред СРС /две

въззивни жалби, съответно с № № 25009595 от 06.03.2023 г. и 25009689 от същата дата с идентично съдържание/.

Излагат се доводи, че така постановеното решение е неправилно и незаконосъобразно. Счита за неправилен извода на СРС, че в хипотезата, когато завещанието не било известно и било открито след приемането на наследството по смисъла на чл.55 ЗН, иска за намаляване на завещателното разпореждане не било предпоставено от приемане на наследството като СРС се бил позовал на ТР № 3/19.12.2013 г. на ОСГК на ВКС. Намира, че СРС превратно бил тълкувал цитираното от него ТР. Позовава се на приетото в Тр № 1 от 04.02.2005 г. на ВКС, съгласно което, за да се упражни иска по чл.30, ал.1 ЗН наследодателят ищец следвало да е приел наследството по опис, тъй като лицето в чиято полза било завещанието не било призовано да наследява, както бил процесния случай- въззивника не бил призован да наследява С.К.Д., а негова пряка наследница била ищцата М. С. Д.. Сочи, че по делото от страна на ищцата не били представени доказателства, че същата е приела наследството. Намира, че представената молба по гр.д.№ 2060 по описа за 2010 г. не изпълнява тази функция. Въззивникът извършил проверка по гр.№ 2060 по описа за 2010 г. и установил, че това дело било образувано по молба на Г.П., която била майка на ищцата. С разпореждане от 12.02.2010 г. бил даден срок на М. Д. да заяви дали приема наследството или се отказва от него, като заявлението на наследника се вписвало в книгата по арг. от чл.49, ал.1 ЗН. Постановено било решение от 15.03.2010 г. с което съдът бил уважил искането за приемане на наследството от М. Д. оставено ѝ от баща ѝ С.К.Д. изцяло. Оставено било без уважение искането за приемане на наследството по опис /само на процесния апартамент/. Това решение било обжалвано пред СГС, който с определение и указания го върнал на СРС за ново разглеждане. При новото разглеждане на делото съдът бил изискал от Столична община молбата декларация за издаване на удостоверение за наследници на С.К.Д.. Установявало се, че тази молба е подадена от М. С. Д. на 10.07.2008 г. СРС бил направил извод от тази молба, че тогава М. С. Д. била разбрала за смъртта на баща си. Изискани били и данни дали за периода от 21.05.2008 г.- 31.12.2009 г. е постъпила молба от М. С. Д. за приемане на наследството изцяло или под опис или отказ от наследството. С писмо от 25.06.2010 г. се отговаряло, че не са намерени вписани откази или приемане на наследството от С.К.Д. от М. С. Д.. Постановено било решение от 01.07.2010 г., с което

било отхвърлено искането за приемане на наследството под опис като било прието, че молбата е просрочена. Прието било, че с подаването на молбата за издаване на удостоверение за наследници от М. С. Д. е приела наследството. Това означавало, че още на 10.07.2008 г. от М. С. Д. е узнала за откриване на наследството. Това означавало, че ищцата не е спазила 3-месечния срок по чл.61 ЗН. Въззивникът още през м.11.2008 г. бил предявил претенция по съдебен ред срещу ищцата по настоящето дело, за заплащане на наем за ползването на стая от процесния апартамент. Образувано било гр.д.№ 37942 по описа за 2008 г. на СРС, 49-ти състав, обстоятелство, което се установявало от представеното по делото определение по гр.д.№ 1726 по описа за 2010 г. на СГС. Счита, че най-малко от датата на постановяване на решението по това дело ищцата е била узнала за откриването на наследството. Освен това тя била станала съсобственик на процесното жилище много преди смъртта на баща си. Сочи, че с нот.покана от 04.02.2008 г. ищцата твърдяла, че по повод започнала процедура по продажбата на жилището, след справка в службата по вписванията е установила, че въззивника бил обявил саморъчно завещание в своя полза от баща ѝ, както и, че не признава никакви права по отношение на това завещание. От текста на тази нот.покана се достигало до извод, че ищцата е знаела за смъртта на баща си и даже била предприела действия по продажба на жилището, тъй като смятала, че тя е едноличен собственик на жилището. От това следвал извода, че ищцата е узнала за откриване на наследството на 04.12.2008 г. Затова намира за невярно и в противоречие с фактическата обстановка, установена по спора, отразеното в исковата молба, че ищцата е узнала за завещанието чак на 07.01.2010 г. Подчертава приетото в т.4 от ТР №3/19.12.2013 г., че приемането на наследството по опис е материална предпоставка за реализиране правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството спрямо заветник или надарен, който не е призован към наследяване, каквото качество имал въззивника.

Иска се от настоящата инстанция да отмени обжалваното решение и да отхвърли иска. С въззивната жалба се претендират разноски.

От въззиваемата страна М. С. Д., ищец пред СРС, е постъпил отговор, в който се излага становище за неоснователност на въззивната жалба и правилност на обжалваното решение. Не били допуснати сочените от въззивника нарушения на материалния и процесуален закон. Счита, че най-

същественото в случая е да се постанови решение по справедливост. Твърди, че била скроена схема за обезнаследяване на едно дете, което било единствено в семейството. Процесният апартамент бил на родителите на ищцата, а не на ответника. Намира, че спора може да бъде преквалифициран и като такъв по чл.68 ЗН. Сочи, че действително ищцата била подала на 10.07.2008 г. молба-декларация за издаване на удостоверение за наследници, но тя не знаела, че последиците от подаването ѝ са материализирани само на задължения и абсолютни никакви права, тъй като наследството било обременено от задължения. Заветът от 19.02.2007 г. бил обявен от ответника едва на 16.07.2008 г. по този начин възможността по чл.61 ЗН ищцата да се измъкне от наследяване в 3-месечния срок била почти изтекла. Една година по-късно – на 30.05.2009 г. ответникът се бил снабдил с изпълнителен лист за изнасяне на горепосочения апартамент. Образувано било изпълнително дело № 20098440402987 по което била предприета публична продажба. За това ищцата била уведомена на 04.01.2010 г. и 18.01.2010 г. , макар да била разбрала за реализацията на схемата по-рано, което било видно от нейната нот.покана до ответника от 04.12.2009 г. По изп.дело били извършени действия, които били обективирани в протокол за опис и оценка от 25.02.2010 г. Апартаментът бил описан и оценен. Наблягат се на доводи относно съС.ието на имота към момента на завета и извършените действия от СИ, което според процесуалния представител на въззиваемата е от значение за изхода на спора. Тъй като ищцата не била посочена като страна в изп.лист, то от страна на СИ ѝ била дадена възможност да приеме наследството като бил поставен срок до 30.09.2010 г. С молба от 01.03.2010 г. ищцата заявила, че приема наследството, защото вече била узнала за завета от направени справки и изпратените ѝ документи. С решение от 01.07.2019 г. по гр.д.№ 2060 по описа за 2010 г. на СРС, ГК, 92-ри състав било отказано приемането на наследството под опис като намира, че мотивите били „на формално основание“ – изтичане на предвидения в закона 3-месечен срок. Съдът бил приел приемането на наследството само на общо основание. С оглед предприетата в случая схема, ищцата била възпрепятствана да упражни правата си по чл.55 ЗН. В случая наследството било прието, завещанието не било известно, а заветът по него накърнявал запазената част. Сочи, че в чл.55 ЗН не е упоменат никакъв срок. Следвало да се има предвид и, че не се касае до универсално завещание. Излагат се доводи, че наследодателя на ищцата

бил подписвал и договор за заем с ответника за крупни суми. Ответникът криел това до 27.02.2012 г., когато само 4 дни преди изтичане на давностния срок предявил иск срещу ищцата по настоящето дело като по този начин се целяло пълно обезнаследяване на ищцата. За така предявения иск ищцата била уведомена на 26.04.2012 г. М. Д. била осъдена да заплати сумата по заема в размер на 30 000 лв. Обстоятелството, че схемата за обезнаследяване е безпардонна било обстоятелството, че ответника не бил заплатил дължимата държавна такса по делото за делба след получаването на изп.лист и тя останала изцяло в наследството на М. Д.. Последната била получила ПДИ на 28.05.2021 г. за заплащане на държавната такса по делото за делба между майка ѝ и баща ѝ в размер на 1283 лв.-главница и 713,70 лв.- лихва. По стечение на обстоятелствата дългът към Държавата бил погасен по давност. Счита, че така изработената схема била преодоляна от чл.68 ЗН. Именно това били новите факти и обстоятелства въз основа на които следвало да се реши делото и при приложение на нормата на чл.68 ЗН, която била императивна. Не можело едно лице /ответника по спора/ да бъде едновременно заветник от наследството и негов единствен кредитор.

Претендират се разноски.

По допустимостта на въззивната жалба:

За обжалваното решение въззивникът е уведомен на 16.02.2023 г., **Въззивната жалба** е подадена на 06.03.2023 г. следователно същата **е в срока по чл.259, ал.1 ГПК.**

Налице е правен интерес от обжалване; следователно **въззивната жалба е допустима.**

По основателността на въззивната жалба:

Съгласно чл. 269 ГПК въззивната инстанция се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част. По останалите въпроси – само доколкото са посочени в жалбата.

За да постанови решение в обжалвания смисъл, СРС е приел, че по делото не се спори, че процесният имот е бил придобит в режим на СИО от родители на ищцата- С. Д. и Г.П., както и че бракът им е бил прекратен, с настъпването на който факт тези лица станали съсобственици на имота при равни квоти. Тези обстоятелства били предмет на изследване по гр.д.№

3881/2002г. на СРС, в което производство била допусната делба на имота между бившите вече съпрузи при квоти по 1/2 ид.ч. за всеки съделител. Видно било от постановеното на 18.01.2007г. решение по същото дело, че имота е бил изнесен на публична продан. Решението било влязло в сила на 22.10.2007г.

Приложен бил нотариален акт за дарение № 66, том IV, рег.№ 8050, дело № 589 от 29.06.2007г., с който Г.П. била дарила на дъщеря си М. С. Д. ½ ид.ч. от жилището.

Прието по делото било саморъчно завещание от 19.02.2007г., с което С. Д. бил завещал 1/2 ид.ч. от апартамента на О. И. П.. Видно било от протокол от 16.07.2008 г., че завещанието било обявено от нотариус М.И.. Доказателства за вписването му не били представени. Приложен бил нотариален акт №198, том VIII, рег.№ 13497, дело № 1394 от 01.12.2008г. на същия нотариус, с който ответникът бил признат за собственик на половината от имота по завещание.

Установявало се от удостоверение за наследници, че С.К.Д. е починал на 21.05.2008 г. и оставил за свой наследник дъщеря си М. С. Д..

По делото била приета **нотариална покана от ищцата до ответника, подадена на 04.12.2008г.**, с която ищцата известила адресата, че е узнала за завещанието от вписване на същото в СВ – София и заявила, че не го приема, тъй като се накърнява с него запазената ѝ част наследството на завещателя.

Установило се също, че на 30.05.2009г. бил издаден изпълнителен лист по делбеното дело за изнасяне на процесното жилище на публична продан в полза на О. И. П., както и че въз основа на него било образувано изпълнително дело № 2987/2009г. на ЧСИ С. Я., за което били приложени съобщения до Г.П. и до М. Д. за насрочена дата за опис и оценка на имота. Не били приложени доказателства за датата на връчване на съобщенията до адресатите.

Видно било от приложеното определение от 18.02.2010г. на СГС, II Г състав, постановено по гр.д.№ 1726/2010 г., че на М. Д. е бил даден срок до 30.09.2010 г. да заяви изрично дали приема наследството на своя баща или заявява отказ, като прилагането на този ред било наложено от предявен срещу нея иск за заплащане на наследствено задължение, възникнало от договор за наем. С молба от 01.03.2010г., адресирана до СРС, ищцата заявила, че приема

наследството, но по опис, като посочвала, че единственото останало имущество от наследодателя ѝ е $\frac{1}{2}$ ид.ч. от процесното жилище. По молбата било образувано гр.д.№ 2060/2010г. на СРС, 92 състав. С решение от 01.07.2010 г. била оставена без уважение молбата на ищцата за приемане на наследството на баща ѝ по опис, тъй като изявлението било направено след изтичане на тримесечния срок по чл.61 ЗН, като съдът зачел, че молителят е узнал за откритото наследство на С. Д. още на 10.07.2008 г., когато подала молба за снабдяване с удостоверение за наследници.

Видно било от приложения договор за заем от 01.03.2007г., че С. Д. бил заел парична средства в размер на 30 000.00 лева от О. П., а съгласно решение по гр.д.№ 3080/2012г. на СГС, в сила от 04.02.2015г., образувано по иск на заемодателя за реално изпълнение, тази сума била присъдена в тежест на ищцата, като наследник на заемателя.

Във връзка със заявено от ответната страна възражение, че наследството на С. Д. не се изчерпва с жилището в столицата, по делото бил приет нотариален акт № III, том V, рег.№ 6612, дело № 1396/24.11.1999г. на нотариус при РС – Дупница, с който бащата на ищцата бил признат за собственик на $\frac{1}{3}$ ид.ч. на следните имоти: имот пл.№148, кв.6 по плана на с.Драгоман, община Кочериново, с площ от 150 кв.м., включен в парцел VI-145, 146,147 и 148, който парцел бил с обща площ 802 кв.м., както и на имот, съставляващ парцел III-270, кв. 19 по плана на с.Драгоман, община Кочериново, с площ 754 кв.м., при съседни: от две страни улици и наследници на Димитър Д..

Приета била съдебно-техническа експертиза, вещото лице по която дало заключение, че:

- Пазарната стойност на процесния ***** към датата на откриване на наследството и с оглед установеното със С.ие на имота към датата на завещаването му, възлиза на 95 337.00 лева, т.е. $\frac{1}{2}$ ид.ч. от него възлизала на 47668.50 лева;

- Пазарната стойност на имот пл.№ 148, кв.6 по плана на с.Драгоман, община Кочериново, с площ от 150 кв.м., към датата на откриване на наследството била 2327.00 лева, като $\frac{1}{3}$ част от стойността му възлизала на 775.67 лева;

- Пазарната стойност на парцел III-270, кв. 19 по плана на

с. Драгоман, община Кочериново, с площ 754 кв.м., към датата на откриване на наследството била 11700.00 лева, съответно 1/3 част възлиза на 3900.00 лева.

Останалите доказателства по делото СРС е приел за неотнормими по спора и не ги коментирал. Това се отнасяло и за приложения нот. акт от 2006 г., с който С. Д. продал на ответника земеделски земи, негова лична собственост. Доколкото сделката била възмездна, същата нямала отношение за евентуално формиране на наследствената маса по смисъла на чл.31 ЗН.

При така изложената фактическа обстановка СРС е достигнал до следните правни изводи:

Съгласно чл.28 от ЗН, когато наследодателят бил оставил низходящи, родители или съпруг, той не можел със завещателни и/или дарствени разпореждания да накърнява това, което е тяхна запазена част от наследството. Запазената част на низходящите, когато наследодателят не бил оставил преживял съпруг, била 1/2 части при едно дете – чл.29 от ЗН. Охраняването на това право наследникът със запазена част можел да упражни като предяви иск по чл.30 от ЗН, съгласно който, ако не може да получи пълния размер на запазената си част от наследството, поради завещания и/или дарения, можел да иска намаляването им до размера, необходим за допълването ѝ. За да се прецени дали е налице накърняване на запазената част по чл.29 от ЗН със завещания имот било необходимо да се определи масата по чл.31 от ЗН като имущество и в стойностно изражение и съответно стойността на запазените и разполагаемите части. От стойността на свободното имущество, което не било предмет на завещанието, което наследниците със запазена част получавали по закон, следвало да се определи тяхната част, тази сума следвало да се съпостави със запазената част и така да се определи дали е накърнена, такива били указанията в решение № 34 от 12.05.2014 г. на ВКС по гр. д. № 3542/2013 г., I г. о., ГК.

По делото се установило, че ищцата е единствено дете на завещателя С. Д., поради което след смъртта му била призована към наследяване. Като дъщеря на починалия М. Д. имала право на запазена част от наследството на баща си, която била 1/2 по аргумент от чл.29 ЗН.

Ответникът бил син на сестра на починалия, т.е. не бил призован към наследяване, тъй като бил от ред наследници, изключени да наследяват от

наследник от по-горен ред.

Съгласно чл.31, ал.2 ЗН, за да упражни правото си наследник да иска намаляване на завещателно разпореждане на своя наследодател, с което била накърнена запазената му част, същият следвало да е приел наследството по опис, ако упражнява правото си към лице, което не е призовано към наследяване.

Приемането на наследството по опис включвало два формални акта - да бъде съставен опис на наследството и да бъде направено заявление от призованото към наследяване лице, че приема наследството по опис, което заявление, за да породи действие, следвало да бъде вписано в особената книга на съда по реда на чл. 49, ал. 1 ЗН. Наличието на вписано приемане на наследството по опис било предпоставка за реализиране на правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството в хипотезата на чл.30, ал.2 ЗН, когато наследодателят бил извършил дарствени разпореждания или частни завещателни разпореждания, както и **когато завещание, което не било известно, било открито след приемането на наследството по смисъла на чл. 55 ЗН.** Така било прието в т.4 от ТР № 3/19.12.2013г. на ОСГК на ВКС.

В настоящият случай, се установило, че завещанието е съставено на 19.02.2007г., завещателят бил починал на 21.05.2008г., а завещанието му било обявено на 16.07.2008г., като за него М. Д. се установило да е узнала най-рано на 04.12.2008 г., което било далеч след откриване на наследството на С. Д. и приемането на наследството му от единствения наследник – ищцата. Т.е. завещанието било станало известно на наследника след приемане на наследството по смисъла на чл.55 ЗН, което се твърдяло да е станало най-рано на 10.07.2008г., когато М. Д. била поискала издаване на удостоверение за наследници на баща си, поради което уважаването на иска ѝ за намаляване на завещателното разпореждане не било предпоставено от приемане на наследството по опис, съгласно указанията в ТР 3/2013г. на ОСГК на ВКС.

Установявало се, че останалото в наследство от С. Д. имущество се изчерпвало с 1/3 ид.ч. от пл.№148, кв.6 по плана на с.Драгоман, община Кочериново, с площ от 150 кв.м., която част към датата на откриване на наследството възлизала на 775.67 лева, както и 1/3 ид.ч. от парцел III-270, кв. 19 по плана на с.Драгоман, община Кочериново, с площ 754 кв.м., която част

към датата на откриване на наследството възлизала на 3900.00 лева. Общата стойност на наследството от този наследодател, което ищцата била получила, възлизало на 4675.67 лева. Установявало се, че жилището в гр.София към датата на откриване на наследството на С. Д.– 21.05.2008г., било на стойност 95337.00 лева. Наследодателят притежавал $\frac{1}{2}$ част от него, която възлизала на 47668.50 лева. Общата стойност на наследствената маса, определена по правилата на чл.31 ЗН към датата на откриване на наследството възлизала на 52334.17 лева. Запазената част на ищцата от това наследство била на стойност 26172.08 лева или $\frac{1}{2}$ от 52344.17 лева. Получената от ищцата част от наследството на баща ѝ били само горепосочените $\frac{1}{3}$ ид.части от двата имота в с.Драгоман, община Кочериново, които се равнявали на 4675.67 лева. При така направените изчисления било видно, че запазената част на ищцата от наследството на баща ѝ е накърнена с 21496.41 лева (26172.08 – 4675.67).

Разполагаемата част от наследството на С. Д. възлизала на 26172.08 лева, а завещаното на ответника имущество – $\frac{1}{2}$ част от 95337.00 лева или 47668.50 лева. Завещанието следвало да се намали с дроб, чийто числител бил стойността на накърнената част, а знаменател - стойността на наследствената маса, формирана по чл.31 ЗН, или с $\frac{21496}{52334}$ ид.ч. В този смисъл следвало да се уважи предявената искова претенция.

Софийски градски съд, действащ като въззивна инстанция приема следното:

По доводите във въззивната жалба:

Ищцата твърди да е накърнена запазената ѝ част от наследството на баща ѝ С. Д., починал на 21.05.2008 г. Соча, че след извършена справка по изп.дело № 20098440402987 по описа на ЧСИ С. Я., в резултат на получена от майка ѝ призовка за доброволно изпълнение /ПДИ/ **на 07.01.2010 г.**, разбрала, че баща ѝ приживе бил направил завещание в полза на ответника О. И. П. за собствената си $\frac{1}{2}$ идеална част от *****, находящ се в гр.София, ж.к.“Люлин 10, бл.111, ***** *****”. Соча, че въз основа на обявеното завещание ответникът се бил снабдил с изпълнителен лист, издаден по делото за делба, което било приключило с влязло в сила решение от 22.10.2007г. и съгласно което ап. 57 следвало да бъде изнесен на публична продан. Счита, че делбеното производство решава със СПН отношенията между родителите ѝ, но не и въпроса с наследството от баща ѝ. Това наследство било открито в

един по-късен момент от влизането в сила на решението по делбата и представлявало нов юридически факт. Твърди, че към момента на предявяване на иска – 11.03.2010 г. още не се била запознала със завещанието, което узнала, че е обявено на 16.07.2008 г., т.е. два месеца след смъртта на баща ѝ на 21.05.2008 г. Затова се иска от съда да намали завещателното разпореждане извършено от баща ѝ в полза на ответника, с размера на запазената ѝ част, която била $\frac{1}{2}$ идеална част от наследството.

Искът за делба на апартамента, видно от определението от 19.03.2010 г., л.23 по делото пред СРС, не е допуснат до разглеждане, а исковата молба в тази ѝ част е била върната като съдът се е позовал на влязлата в сила делба по гр.д.№ 3881 по описа за 2002 г. на СРС, 55-ти състав. Решението по това дело имало конститутивно действие и било задължително за страните по настоящето дело като правоприменици на съделителите Г.П. и С. Д.. Въпросът за ликвидиране на собствеността не можел да бъде пререшаван, което обуславяло недопустимост на иска за делба, предявен от М. Д. срещу О. П.. Определението като необжалвано е влязло в сила.

С оглед направеното от ищцата оспорване на завещанието, сторено с молба-уточнение от 29.03.2010 г., материалите са били отделени по предявените искове по чл.42 и чл.43 ЗН като е било образувано гр.д.№ 18010 по описа за 2010 г. на СРС, 66-ти състав. Производството е приключило с решение от 23.03.2012 г./л.105/, с което претенциите на ищцата /и по настоящето дело/ са били отхвърлени. С решение, обективизирано в протокол от 11.10.2013 г. /л.108/ по гр.д.№ 10670 по описа за 2012 г. СГС, II- д състав, е обезсилил решението на СРС от 23.03.2012 г. като е приел, че с оглед на това, че иска е с цена 31 186,40 лв., то делото е било подсъдно на СГС /л.110/. С решение № 100 от 25.04.2016 г. по гр.д.№ 1413 по описа за 2014 г. ВКС, Първо ГО, е отменил решението на СГС от 11.10.2013 г. и е върнал делото на СГС за постановяване на решение по същество /л.114/. С решение от 12.06.2017 г. по гр.д.№ 6357 по описа за 2016 г. СГС при новото разглеждане е потвърдил решението на СРС от 23.03.2012 г. /л.122 по делото пред СРС/. Решението на СГС при новото разглеждане е влязло в сила на 21.02.2018 г. /л.123 от делото пред СРС/, с което решение исковите за прогласяване нищожност на завещанието, евентуално унищожаване, са били отхвърлени като неоснователни; с определение № 95 от 21.02.2018 г. по гр.д.№ 3354 по описа за 2017 г. ВКС, ГК, Второ ГО не е допуснал до касация въззивното

решение /л.126/. С решение № 26 от 08.03.2019 г. по дело № 4142 по описа за 2018 г. ВКС, Първо ГО, е отхвърлил молбата на М. Д. по чл.303 ГПК за отмяна на решението по гр.д.№ 18010 по описа за 2010 г. на СРС, 66-ти състав, както и на решението по в.гр.д.№ 6357 по описа за 2016 г., виж л.127-132 по делото пред СРС.

Относно действието на решението за делба:

Не се спори по делото, а и от събраните писмени доказателства се установява, че на **29.06.2007 г.** Г.Н.П., майка на ищцата, се е разпоредила чрез дарение в полза на дъщеря си М. Д., със собствената си 1/2 идеална част от процесния ***** като сделката е обективирана в нот. акт № 66, рег.№ 8050, дело № 589 от 2007 г./л.6 по делото пред СРС/.

Преди това, на **18.01.2007 г.** /л.7 от делото пред СРС/ е било постановено решение № 1 по гр.д.№ 3881 по описа за 2002 г., в производство по чл.34 ЗС- делба, във фазата на извършването ѝ, по силата на което процесния ***** е бил изнесен на публична продан. Съделители в производството по делба са родителите на ищцата – С. Д. и Г.П./л.11 по делото пред СРС/. Видно от отбелязването на съда **решението е влязло в сила на 22.10.2007 г.**

Съгласно приетото в ТР № 3 ОТ 19.12.2013 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 3/2013 Г., ОСГК НА ВКС, след влизане в сила на решението по допускане на делбата във фазата по извършването приобретателят участва чрез своя процесуален субституент /прехвърлителя/, ако не изрази воля да встъпи в процеса като подпомагаща страна или по реда на чл. 225 ГПК. Приобретателят ще бъде обвързан от решението по извършване на делбата независимо от това дали е встъпил в производството, заместил е прехвърлителя или е участвал в производството чрез своя процесуален субституент. **Съсобствеността ще се счита прекратена и по отношение на него, независимо в чий дял ще се падне имотът.** Това е така, защото прехвърлянето на идеална част от съсобствен имот в хода на делбеното производство представлява правомерно, разрешено от закона действие, тъй като с предявяването на иска за делба съделителите не губят правото си да се разпореждат с притежавания от тях дял, вкл. и когато исковата молба е вписана. Конституирането на приобретателя наред с прехвърлителя обаче не е необходимо, тъй като прехвърлителят участва като процесуален субституент на приобретателя,

процесуалната му легитимация произтича от самия закон, въпреки че не е носител на материалното право и съгласно чл. 226, ал. 3 ГПК /чл. 121, ал. 3 ГПК-отм./ постановеното решение във всички случаи ще съставлява пресъдено нещо както за съделителите, така и спрямо приобретателя по въпросите дали имотът е съсобствен между съделителите и какви са делбените им права, като признатите на прехвърлителя права ще се считат за права на приобретателя. Вещноправните последици на решението по извършване на делбата във всички случаи ще настъпят и спрямо приобретателя, дори същият да не е взел участие в делбеното производство като главна страна, вкл. и когато прехвърлянето на спорното право е останало неизвестно за съда.

На 30.05.2009 г. е бил издаден **изпълнителен лист** в полза на О. П. на основание завещание, както е посочено в отбелязването от секретаря на съда. Самият изпълнителен лист е представен с исковата молба, подадена на 11.03.2010 г. по гр.дело № 11157 по описа за 2010 г., л.14, решението по което е предмет на институционен контрол в настоящето производство.

Съобразно приетото в 5. ТР № 3 ОТ 19.12.2013 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 3/2013 Г., ОСГК НА ВКС, ползващите се от завещателното разпореждане или дарението лица могат в производството по възстановяване на запазена част от наследството по чл. 30 ЗН да направят **възражение за неспазването на предвидения в чл. 61, ал. 1 ЗН срок за приемане на наследството по опис.**

Относно приемането на наследството:

На 21.05.2008 г. е починал С. Д. /л.12 от делото пред СРС/ и ищцата М. С. Д. е единствен негов наследник по закон, което е видно от **удостоверение за наследници от 10.07.2008 г.**, л.13 по делото пред СРС.

На 18.01.2010 г. ЧСИ С. Я. е отправил до ищцата съобщение с което я е уведомил за пристъпването към изпълнение на 25.02.2010 г., чрез извършване на опис и оценка на процесния ***** . Видно от отбелязването на ЧСИ, изпратен ѝ е и препис от подлежащия на принудително изпълнение, акт /л.16 по делото пред СРС/.

На 25.02.2010 г. от ЧСИ е бил съставен **протокол за опис и оценка** на процесния ап. /л.17 по делото пред СРС/, видно от съдържанието на който, ищцата М. Д. е била представлявана в това производство от упълномощените от нея двама адвокати. Установява се от отразеното в този протокол, че

***** е бил възбранен от 15.01.2010 г. Имотът е оставен в управление на заварената в него М. Д. /л.18 по делото пред СРС/.

Видно от представеното на л.20 по делото /пред СРС/ определение от 18.02.2010 г. по гр.д.№ 1726 по описа за 2010 г. на СГС, II- Г състав, образувано по въззивна жалба от О. И. П. срещу решението от 08.10.2009 г. по гр.д.№ 37942 **по описа за 2008 г.** на СРС, 49 състав, с което са отхвърлени предявените от въззивника, ищец срещу М. Д. като наследница на С.К.Д., искове за заплащане на наемна цена в размер на 7 320 лв. за периода от 2002 г.- 2007 г. по договор за наем от 01.11.2002 г., М. Д. е задължена на основание **чл.51 ЗН в срок до 30.09.2010 г.** да ангажира доказателства дали е приела наследството като единствен законен наследник на баща си С.К.Д., починал на 21.05.2008 г. или да заяви писмено пред СГС дали приема наследството или се отказва от него. Ако има приемане на наследството преди срока 30.09.2010 г., да представи екземпляр от заявлението до районния съдия за приемане на наследството по опис на приетото имущество.

С молба от 01.03.2010 г. /л.21 по делото пред СРС/ М. Д., депозирана по гр.д.№ 2060 по описа за 2010 г. на СРС, Трето ГО, 92-ри състав, е изразила категоричната си воля, че приема наследството от баща ѝ, по опис, като е посочена единствено $\frac{1}{2}$ идеална част от процесния *****.

С решение от 01.07.2010 г. по гр.д.№ 2060 по описа за 2010 г. на СРС, Трето ГО, 92-ри състав, постановено в изпълнение на решение от 30.04.2010 г. на СГС, ГК, с което е било отменено решението от 15.03.2010 по гр.д.№ 2060 по описа за 2010 г. на СРС, в частта, в която е била оставена без уважение молбата на М. Д. за приемане под опис на наследството, оставено от С. Д., както и са били дадени указания за събиране на доказателства за датата, на която М. Д. е узнала за смъртта на С.К.Д., починал на 21.05.2008 г., съдът като е събрал указаните от СГС доказателства, е приел, че М. Д. е узнала за смъртта на баща си на 10.07.2008 г., когато е подала молба-декларация, че е единствен наследник на С. Д.. Датата **10.07.2008 г. съдът е приел за начален момент по смисъла на чл.61, ал.1 изр.1 ЗН за подаване на молба от наследника за приемане на наследството под опис**, виж л.98 по делото пред СРС. Съдът е извършил служебна справка и е констатирал, че за периода от 21.05.2008 г.- 31.12.2009 г. не са вписани приемане или отказ от наследство от страна на М. Д.. Прието е още, че след изтичането на 3-месечния срок за

приемане на наследството по опис, М. Д. е изгубила правото да приеме наследството по опис. Молбата се явявала просрочена. Тъй като същата била заявила, че молбата представлява и такава за приемане на наследството на починалия ѝ баща, това искане било уважено и приемането било вписано в специалната книга на съда. Изложени са и мотиви, че М. Д. била пълнолетна към датата на откриване на наследството, и същата не можела да приеме наследството по опис, затова разпоредбата на чл.61, ал.2 ЗН е намерена за неприложима.

С оглед гореизложеното въззивната инстанция намира, че **ищцата е приела наследството С. Д. на 10.07.2008 г.**, така както е прието от съда в производството по чл.61 ЗН. Следва да се добави и, че ищцата е предприела действия по снабдяване с удостоверение за наследници с оглед намерението ѝ да се разпорежи с процесния *****/виж по-долу/. Според съдебната практика предприемането на действия по разпореждане с наследеното имущество е такова по приемане на наследството.

По въпроса кога ищцата е узнала за саморъчното завещание:

На л.73 от страна на ответника с отговора по исковата молба е представено **саморъчното завещание от 19.02.2007 г.** Видно от протокола на л.74, завещанието е било **обявено на 16.07.2008 г.** Последният е подписан от молителя О. П. и нотариуса. Следователно ищцата не е присъствала в производството по обявяване на завещанието.

Видно от данните по делото /л.72 пред СРС/ на 01.12.2008 г. в полза на ответника О. И. П. е бил съставен нот.акт № 198, рег.№ 13497, дело № 1394 от 2008 г. за собственост на 1/2 идеална част от процесния ап., въз основа на саморъчното завещание от С.К.Д., вписано в книгите за вписване, с вх.№ 55807, акт. № 83 от 2008 г. на Нотариус М.И..

По делото, на л.75, е представена нот.покана от ищцата до ответника в която първата сочи, че по повод започната от нея продажба на жилището – *****, след Справка в службата по вписванията, гр.София, е установила, че О. П. е обявил саморъчно завещание в своя полза от баща ѝ. Датата, отбелязана от Нотариуса за съставяне на нот.покана е **04.12.2008 г.** А адресатът е получил същата на 14.01.2009 г.

С оглед гореизложеното въззивната инстанция намира, че **ищцата е узнала за съставеното от наследодателя ѝ в полза на ответника**

саморъчно завещание, най-късно на 04.12.2008 г.

Необходима предпоставка ли е приемането на наследството по опис за предявяване на претенцията по чл.30 ЗН:

Съгласно чл. 30, ал. 2 ЗН когато наследникът, чиято запазена част е накърнена, упражнява правото си да иска възстановяването ѝ спрямо лица, които не са наследници по закон /не са призвани към наследяване/, е необходимо същият да е приел наследството по опис. Противоречиво разрешаван от различни състави на ГК на ВКС е въпросът какво е правното значение и какви са правните последици при липса на прието наследство по опис. Според едното от становищата описът има само доказателствено значение относно вида и обема на оставеното в наследство имущество от завещателя, респ. дарителя. Нормата на чл. 30, ал. 2 ЗН не предпоставя приемането на наследството по опис като процесуална предпоставка за упражняване правото да се иска възстановяване на запазената част от наследника, накърнена със завещание или дарение. Според другото разбиране приемането на наследството по опис е елемент от основанието за възникване на правото да се иска възстановяване на запазена част спрямо лице, което не е призвано към наследяване. Този спор беше разрешен с ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ № 3 ОТ 19.12.2013 Г. ПО ТЪЛК. Д. № 3/2013 Г., ОСГК НА ВКС, съгласно т.4 на което “приемането на наследството по опис е материална предпоставка за реализиране правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството спрямо заветник или надарен, който не е призван към наследяване“. **Приемането на наследството по опис** има за цел да ограничи отговорността на приелия наследството по опис за задълженията на наследодателя, вкл. и задълженията по завет, само до стойността, която се покрива от наследственото имущество и в този смисъл следва да бъде правено разграничение между самия опис на наследственото имущество и приемането на наследството по опис. Приемането на наследството по опис изисква всъщност два **формални акта** - да бъде съставен опис на наследството и да бъде направено заявление от призованото към наследяване лице, че приема наследството по опис, което заявление, за да породи действие, следва да бъде вписано в особената книга на съда по реда на чл. 49, ал. 1 ЗН. В производството по възстановяване на запазена част от наследството самият опис има доказателствено значение и всяка една от спорещите страни може да доказва различен обем на наследственото

имущество от посочения в описа.

Следователно, наличието на вписано по предвидения в закона ред заявление за приемане на наследството по опис е предпоставка за реализиране на правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството в хипотезата на чл. 30, ал. 2 ЗН. Когато призовано към наследяване дееспособно лице претендира възстановяване на запазената си част от наследството спрямо заветник или надарен, който не е призован към наследяване, /както е в настоящия случай/ посредством това заявление се изразява воля да се брани едно специфично, признато от закона право, а именно правото на възстановяване на запазената част от наследството на посочените в чл. 28 ЗН лица, което дава право на наследника по закон да ограничи отговорността си за направените от наследодателя завети само до размера на разполагаемата част, както и да иска намаляване на извършените приживе от наследодателя дарения до размера на разполагаемата част. Наследственото имущество се обособява като отделна съвкупност с цел да бъде извършена преценка дали с оглед разпоредбите на чл. 28, чл. 29 и чл. 31 ЗН призованото към наследяване лице в качеството си на универсален правоприемник на наследодателя следва да удовлетвори заветите изцяло /т.е. дали същите са извършени от наследодателя в рамките на разполагаемата му част от наследството/, както и дали извършените приживе от наследодателя дарения не накърняват признатото му от закона право на част от наследственото имущество /запазената му част/. Самият закон дава възможност на призованото към наследяване лице, което има право на запазена част от наследството, да ограничи възможността за облагодетелстване с имущество на наследодателя, която може да бъде реализирана **безусловно по отношение на призовани към наследяване лица /ТР № от 04.02.2005 г. на ВКС по тълк. гр. д. № 1/2005 г. на ОСГК/, но по отношение на лица, които не са призовани към наследяване съгласно изричната разпоредба на чл. 30, ал. 2 ЗН следва да бъде предхождана от приемане на наследството по опис. Поради това изискването за приемане на наследство по опис е предпоставка за реализиране на правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството само когато наследодателят е извършил дарствени разпореждания или частни завещателни разпореждания, но не и когато завещателното му разпореждане е универсално /в последната хипотеза**

общото завещателно разпореждане съгласно чл. 16, ал. 1 ЗН придава на лицето, в полза на което е направено, качеството наследник, а не на кредитор на наследството/, **както и когато завещание, което не е било известно, е било открито след приемането на наследството по смисъла на чл. 55 ЗН.**

Съгласно чл. 55 ЗН, **когато след приемането на наследството се открие завещание, което не е било известно**, наследникът не е длъжен да удовлетвори заветите по него извън стойността на наследството или ако те накърняват неговата запазена част. В тези случаи наследникът може да иска намаляването и на заветите по други завещания.

В случая посочихме, че ищцата е приела наследството на **10.07.2008 г.**, а е узнала за **саморъчното завещание най-късно на 04.12.2008 г.**

Трайно установена е съдебната практика, че лицето, което е призовано към наследяване по закон, може да откаже да удовлетвори завета, **дори да не е приело наследството по опис, както и да оспори завещателното разпореждане като накърняващо запазената му част от наследството /ТР № 3/19.12.2013 г. на ОСГК на ВКС по т.д. № 3/2013 г. ; решение № 59 от 18.03.2014 г. на ВКС по гр. д. № 1063/2013 г., III г. о., ГК/**, в случаите, в които **завещанието не е било известно и е открито след приемането на наследството по смисъла на чл. 55 ЗН.**

Следователно в конкретния случай **не е налице изискване наследникът по закон да е приел наследството по опис, за да възникне материалното право да оспори завещателното разпореждане като накърняващо запазената му част от наследството.**

По сочените от процесуалния представител „нови факти и обстоятелства“, които подвежда под нормата на чл.68 ЗН:

Действително, с решение от 26.03.2013 г. по гр.д.№ 3080 по описа за 2012 г. на СГС, ГК, Първо ГО, 6-ти състав /л.164 и следв. пред СРС/ е уважен предявеният от О. И. П., иск по чл.240, ал.1 ЗЗД, срещу М. С. Д., за сумата от 30 000 лв., представляваща неизпълнено задължение по договор за паричен заем от 01.03.2007 г. с нот.заверка на подписите от същата дата, ведно със законната лихва от 27.02.2012 г. до окончателното плащане, както и разноските по делото. Решението на СГС е потвърдено с решение от 15.10.2013 г. на САС, ГО, 7-ми състав, по гр.д.№ 2132 по описа за 2013 г. /л.168 и следв. пред СРС/. Видно от мотивите на САС, прието е, че

ответницата М. Д. е приела изцяло наследството от покойния си баща С. Д.. С определение № 133 от 04.02.2015 г. ВКС, Трето ГО по гр.д. № 5350 по описа за 2014 г. не е допуснал до касация решението на САС от 15.10.2023 г./л.176 по делото пред СРС/.

Съгласно чл. 68 ЗН заветът на определена вещ се намалява съответно, когато останалото наследствено имущество не е достатъчно за изплащане на наследствените задължения.

В конкретния случай съдът е сезиран с иск по чл.30 ЗН по който СРС се е произнесъл с обжалваното решение. Именно допустимостта и основателността на иска по чл.30 ЗН е предмет на обсъждане в настоящето производство.

След служебно извършена проверка въззивната инстанция приема, че **обжалваното решение е постановено във валиден и допустим процес.**

Останалите доводи на процесуалния представител на въззиваемата съдът не обсъжда като неотнормирани за изхода по спора.

Решението е правилно поради което ще следва да бъде потвърдено.

По разноските:

Пред първата съдебна инстанция:

При този изход на спора обжалваното решение е правилно и в частта за разноските.

Пред въззивната инстанция:

При този изход на спора **на въззивника разноски не се следват.**

Въззиваемата /ищец пред СРС/ претендира разноски. Такива пред настоящата инстанция са сторени в размер на 1000 лв.-адв.възнаграждение.

По възражението по чл.78, ал.5 ГПК:

Съдът намира, че същото е **неоснователно** като има предвид предмета на спора, както и неговата фактическа и правна сложност, поради което адв.възнаграждение следва да бъде присъдено като реален разход в пълен размер.

Водим от горното, СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № П-55-20076833 от 30.01.2023 г., постановено по гр.д. № 11157 по описа за 2010 г. Софийски районен съд, Второ гражданско отделение, 55-ти състав, **изцяло**.

ОСЪЖДА О. И. П., ЕГН *****, гр.София, ж.к.“****”, *****, съдебен адрес: гр.София, ул.“****”- адв. К.-Д.а, **ДА ЗАПЛАТИ** на М. С. Д., ЕГН *****, гр.София, ж.к.“****”, *****, **сумата в размер на 1000 лв.**, представляваща адв.възнаграждение за процесуално представителство **пред въззивната инстанция**.

Решението подлежи на касационно обжалване пред ВКС на РБ в 1-месечен срок от връчването му, при условията на чл.280, ал.1 и ал.2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____